

**Міністерство науки і освіти України
Харківський механіко-технологічний фаховий коледж
імені О. О. Морозова**

**Система контролю та оцінювання рівня навчальних
досягнень здобувачів освіти
у Харківському механіко-технологічному фаховому коледжі
імені О. О. Морозова**

**Розглянуто і схвалено
рішенням Методичної ради
від 05.01.2022 Протокол №6
Голова Методичної ради
_____Тетяна БЄЛОВА**

Харків, 2022

Підготовлено робочою групою у складі:

- 1.Тетяна БЄЛОВА – голова робочої групи, заступник директора;
2. Ольга ПРОСКУРИНА – член робочої групи, завідувач відділення;
3. Тамара ВАРЮТТА – член робочої групи, голова циклової комісії соціально-економічних дисциплін ;
4. Леонід РОВЕНСЬКІЙ – член робочої групи, голова циклової комісії Виробництво двигунів;
5. Олексій РУДЕНКО – член робочої групи, голова циклової комісії Комп'ютерні технології в машинобудуванні
6. Ольга РОМАЩЕНКО – член робочої групи, голова циклової комісії філологічних дисциплін

I. Загальні положення

У відповідності до Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в Харківському механіко-технологічному фаховому коледжі імені О. О. Морозова діяльність педагогічного колективу коледжу спрямована на забезпечення фундаментальної наукової, загальнокультурної та практичної підготовки фахівців за обраною спеціальністю й додатковою спеціалізацією. І моніторинг професійної освіти – це один зі шляхів забезпечення її якості через відстеження показників успішності, виявлення причин невідповідності фахової підготовки заданим параметрам і прийняття на цій основі коригувальних рішень. Моніторинг дозволяє розв'язати проблему одержання оперативної інформації, виявлення змін, які відбуваються у професійному полі, та факторів, що їх зумовлюють.

У рамках моніторингу проводиться виявлення й оцінювання рівня професійно значимих якостей, знань, умінь і навичок майбутніх фахівців галузі машинобудування. Даний механізм забезпечує зворотній зв'язок фактичних результатів готовності до самостійної діяльності випускників Харківського механіко-технологічного фахового коледжу імені О. О. Морозова та їх відповідності вимогам сучасності.

Моніторинг сприяє повноцінному професійному розвитку всіх суб'єктів підготовки, удосконалює їх майстерність, реалізовує творчий потенціал, робить оптимальною взаємодію.

Мета моніторингу – забезпечення якості професійної підготовки фахівця згідно з вимогами нормативних документів галузі машинобудування.

Контроль у загальній системі моніторингу якості освітнього процесу відіграє значиму роль щодо визначення:

- рівня базової підготовки студентів першого курсу;
- якості професійної компетентності та освіченості здобувачів освіти;
- рівня дослідницької компетентності здобувачів;
- рівня задоволення запитів та інтересів студентів; - якості академічної підтримки студентів як майбутніх фахівців галузі машинобудування;
- динаміки рівня навчальних досягнень здобувачів освіти;
- рівня нормативного, інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу, якості управління ним;
- якості викладання за об'єктивними критеріями, партнерської взаємодії всіх учасників освітнього процесу, ефективності методик і технологій професійного навчання;
- валідності та прозорості засобів діагностики, об'єктивності вимірювання й оцінки навчальних досягнень студентів;
- дотримання вимог академічної доброчесності;
- рівня безпеки освітнього середовища, дотримання норм охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- реалізації прав і можливостей на здобуття освіти особами, що мають особливі освітні потреби.

Внутрішня система забезпечення якості освіти в коледжі передбачає наявність таких видів контролю:

- *Вхідний контроль* проводиться на початку навчання в коледжі з метою виявлення рівня підготовки, необхідного для засвоєння конкретної окремої дисципліни та надання практичної індивідуальної допомоги студентам у поповненні й поглибленні необхідних знань.

- *Поточний контроль*, який включає: оцінювання рівня навчальних досягнень студентів на заняттях, отримання ними поточних оцінок; тематичне оцінювання з дисциплін загальноосвітнього циклу.

Його основна мета – забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та студентами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією студентів.

- *Семестровий контроль* проводиться у формах семестрового екзамену, диференційованого заліку або заліку з конкретної навчальної

дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, встановлені навчальним планом [7].

Оскільки контроль підпорядковується меті, то залежно від дидактичної мети розрізняють його види, зокрема:

1. Попередній контроль здійснюється з діагностичною метою перед вивченням нової теми або на початку заняття, семестру для з'ясування загального рівня підготовки студентів із дисципліни, щоб намітити організацію їх навчально-пізнавальної діяльності.

2. Поточний контроль використовується в повсякденній навчальній роботі. Його суть полягає в систематичному спостереженні викладача за навчальною діяльністю здобувачів освіти на занятті, його мета – отримання оперативних даних про рівень знань і якість навчальної роботи, вирішення завдань управління освітнім процесом.

3. Періодичний контроль передбачає виявлення й оцінку знань, умінь і навичок студентів, засвоєних на кількох попередніх заняттях, з метою визначення, наскільки успішно вони володіють системою знань, чи відповідають ці знання програмі.

4. Різновидом періодичного контролю є тематичний контроль, що полягає в перевірці та оцінюванні знань студентів із кожного розділу чи великої теми, і спрямований на те, щоб кожен із них належно засвоїв кожен тему конкретної дисципліни.

5. Підсумковий контроль має на меті з'ясування рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в кінці навчального року або по завершенню вивчення навчальної дисципліни та проводиться у формі заліків, екзаменів.

6. Комплексний контроль передбачає перевірку рівня засвоєних знань, умінь і навичок, необхідних для формування загальних або спеціальних компетентностей з кількох суміжних дисциплін, що забезпечує комплексний підхід до формування світогляду майбутнього фахівця за обраною спеціальністю, додатковою спеціалізацією.

Поєднання різних видів контролю забезпечує управління й ефективність освітнього процесу, його професійну спрямованість, можливість більш раціональної й послідовної реалізації індивідуальної навчальної траєкторії кожного студента і, як результат, – якість освіти в цілому.

Отже, контроль і оцінка рівня знань, умінь і навичок (ЗУН) студентів, їх компетентностей і навчальних досягнень є обов'язковим компонентом

освітнього процесу, що визначає його результативність і забезпечує управління ним.

Варто пам'ятати, що головна мета контролю – забезпечення ефективності освітнього процесу шляхом приведення до системи ЗУН майбутніх фахівців відповідно до програмних результатів навчання за освітньо-професійними програмами, самостійного застосування ними здобутих знань на практиці у стандартних і нестандартних виробничих ситуаціях, умовах розширеного професійного простору; стимулювання навчальної діяльності; формування у студентів прагнення до самоосвіти, самовизначення й самоактуалізації в обраній професії.

Контроль знань складається із трьох компонентів: перевірки – виявлення рівня ЗУН; оцінки – вимірювання рівня ЗУН; обліку – фіксування результатів у вигляді оцінок у журналах, відомостях, інших облікових документах [2].

Отже, перевірка знань, умінь і навичок здобувачів освіти – це складова контролю за якістю освітнього процесу. Слід зазначити, що перевірка – це система дій і операцій для контролю за засвоєнням знань, умінь і навичок, формуванням професійно значимих якостей майбутніх фахівців, їх компетенцій.

Провідними завданнями контролю є:

- виявлення готовності студентів до сприйняття, усвідомлення та засвоєння нових знань;
- отримання інформації про характер самостійної роботи здобувачів освіти у процесі навчання;
- визначення організаційних форм, методів і засобів навчання;
- виявлення ступеня правильності, обсягу та глибини засвоєння студентами знань, формування навчальних і педагогічних умінь.

Контроль у освітньому процесі виконує такі функції:

- освітня (зворотній зв'язок, виявлення та коригування результатів, співставлення знань тих, хто відповідає та слухає; обґрунтування);
- виховна (виховує свідому дисципліну та професійний обов'язок);
- розвивальна (розвиває логічне та професійне мислення, аналітичні здібності);
- стимулююча (поштовх до дії (самоосвіти, самовдосконалення, самоактуалізації у професійному полі));
- діагностична (визначення рівня недоліків, причин);
- оцінювальна (об'єктивне оцінювання впливає на краще навчання);

- управлінська (на основі результатів коригується подальша робота);
- методична (удосконалює методичну грамотність, педагогічну техніку, формує культуру взаємодії учасників освітнього процесу, стиль педагогічної діяльності) [6].

Таким чином, контроль важливий не лише для діагностики рівня навчальних досягнень студентів, їх професійного зростання, а й для вдосконалення методики викладацької діяльності.

Слід наголосити на тому, що контроль також повинен бути ефективним. І саме правильна організація контролю забезпечує його ефективність. При цьому важливо акцентувати увагу на:

- тривалості проведення контрольних заходів, їх частоту, послідовність;
- характері й формах самостійної роботи студентів (індивідуальна, групова; репродуктивний, творчий);
- використанні дидактичних і технічних засобів навчання, інформаційних технологій, інноваційних форм;
- поєднанні методів контролю й самоконтролю (усна, письмова, тестова перевірка тощо);
- фіксуванні й оформленні даних контролю освітнього процесу;
- використанні сучасних стратегій;
- мотивації майбутнього фіхівця до підвищення рівня освіченості;
- формуванні компетентностей, необхідних для успішного розв'язання професійних завдань.

Вимоги до проведення контролю:

- індивідуальний характер контролю успішності;
- систематичність контролю;
- достатня кількість даних для оцінки;
- дотримання об'єктивності під час оцінювання рівня навчальних досягнень;
- єдність вимог до оцінювання знань студентів;
- оптимізація контролю успішності;
- гласність контролю;
- всебічність контролю;
- тематична та професійна спрямованість контролю;
- дотримання етичних норм;
- академічна доброчесність [3].

Найбільш простими та водночас ефективними шляхами досягнення ефективності контролю є:

- наявність системи та правильна організація контролю;
- дотримання вимог до проведення контрольних заходів;
- урахування рівня досягнень студентів.

Оцінювання знань майбутніх фахівців – це визначення й вираження в умовних одиницях (балах), а також оціночних судженнях рівня їх ЗУН, професійних компетентностей відповідно до вимог програм навчальних дисциплін.

Об'єктом оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти є ЗУН, досвід самостійної та творчої роботи, досвід емоційно-ціннісного ставлення до педагогічної дійсності, усвідомлення професійної значимості здобутих знань.

Для забезпечення високої якості підготовки фахівців у коледжі здійснюється самостійна робота студентів, яка організовується та координується педагогічними працівниками, що відповідають за викладання навчальних дисциплін. Тому загальна система контролю включає і контроль за самостійною роботою студентів.

Важливо також ураховувати необхідність формування соціальних навичок майбутніх фахівців, зокрема:

- уміння працювати в команді, встановлювати правила співпраці, розподіляти функції;
- поважати думку інших, бути толерантним, приймати багатоманітність;
- брати відповідальність за прийняті рішення, якісно виконувати професійні обов'язки;
- створювати безпечне й ефективне освітнє середовище тощо.

Тому поряд із традиційними інструментаріями контролю слід використовувати і сучасні стратегії, а саме: колективні творчі справи, групові проекти, колажі; створення , буклетів, «карт знань», «дерев рішень», «асоціативних кущів»; проведення інтелектуальних розминок, тренінгів, ділових ігор, лабораторій досвіду, дискусій, практичних вправ: «передбачення в команді», «шкала оцінювання», «мозкова атака», «обери позицію» та інші, які забезпечують перевірку набутих знань, здатність їх використовувати на практиці.

Отже, контроль – значима складова освітнього процесу. Він повинен бути оптимальним, систематичним, різнобічним, спрямованим на

встановлення рівня досягнень здобувачів освіти, програмних результатів, професійних компетентностей і забезпечення якості освіти в цілому

II. Основні засади контролю та оцінювання рівня навчальних досягнень

2.1. Форми, методи, засоби контролю повинні відповідати студентоорієнтованому підходу.

2.2. Засоби контролю повинні стимулювати майбутнього фіхівця до відповідальності, самостійності, актуалізації в обраній професії.

2.3. Для досягнення мети освітньо-професійних програм заходи моніторингу професійної освіти повинні стати одним із шляхів забезпечення її якості через відстеження показників успішності, виявлення причин невідповідності фаховим параметрам, прийняття коригувальних рішень.

2.4. Застосування критеріїв оцінювання повинно бути прозорим, професійноорієнтованим як у межах усього освітнього процесу, так і кожного освітнього компоненту.

2.5. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти із загальноосвітніх навчальних дисциплін урегульовано такими документами:

2.5.1. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 13.04.2011 № 329.

2.5.2. Орієнтовні вимоги оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 № 1222.

2.6. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти із навчальних дисциплін, які формують загальні та спеціальні компетентності, розробляються викладачами, є складовою частиною робочої навчальної програми та затверджуються на засіданнях відповідних циклових комісій.

2.7. Інструментарій контролю повинен базуватися на засадах гласності й академічної доброчесності.

2.8. Розподіл оцінок за темами (змістовими модулями) навчальних (робочих) програм дисциплін повинен бути збалансованим, достатнім для якісного оцінювання навчальних досягнень студентів.

III Форми, методи, засоби контролю

3.1. Засоби контролю повинні бути спрямовані на виявлення рівня сформованості загальних і спеціальних компетентностей згідно з ООП.

3.2. Методи оцінювання повинні бути релевантними (актуальними, вагомими), об'єктивними, надійно забезпечувати визначення рівня досягнень студентів, їх досвід емоційно-ціннісного ставлення до навчання, оволодіння навичками самостійної роботи, інноваційної (творчої, дослідницької) діяльності.

3.3. Інформація про контрольні заходи повинна бути доступною для здобувачів освіти.

3.4. Заходи контролю повинні бути різноманітними, у тому числі й різнорівневими.

3.5. Для різнорівневих видів завдань, зокрема й самоконтролю, повинні бути чіткі критерії оцінювання в межах кожної навчальної дисципліни, що розглядаються й затверджуються на засіданнях циклових комісій.

3.6. Форми контрольних заходів і критерії оцінювання повинні відповідати Положенню про організацію освітнього процесу в Харківському механіко-технологічному фаховому коледжі імені О. О. Морозова.

3.7. Контрольні заходи повинні проводитися з урахуванням засад Положення про академічну доброчесність в Харківському механіко-технологічному фаховому коледжі імені О. О. Морозова.

3.8. Заходи контролю навчальних досягнень здобувачів освіти повинні реалізовувати завдання внутрішньої системи забезпечення якості освіти в Харківському механіко-технологічному фаховому коледжі імені О. О. Морозова .

IV Система оцінювання

Список використаних джерел:

1. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. – Київ, Державна служба якості освіти, 2019 – 240 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка. – К.: Академія, 2012. – 616 с.
3. Гладуш В.А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія. Навч. посіб./В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко – Д., 2014. – 416 с.
4. Закон України «Про освіту». Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/index>.
5. Закон України «Про фахову передвищу освіту». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>.
6. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка.-К.:Знання, 2008.- 447 с.
7. Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в Харківському механіко-технологічному фаховому коледжі імені О. О. Морозова, розглянуто та затверджено педагогічною радою коледжу (протокол від «05» січня 2022 року № 4), введено в дію наказом директора від 10.01.2022 № 9.
8. Тимчасовий порядок організації практичного навчання під час дії правового режиму воєнного стану у Харківському механіко - технологічному фаховому коледжі імені О. О. Морозова, розглянуто та затверджено педагогічною радою коледжу (протокол від «18» березня 2022 року № 6) , введено в дію наказом директора від «18» березня 2022 № 29.
9. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.: Академія, 2009. – 544 с.